

Kintzler Zoltán

Chronométre műóráás és ékszerész

Aradon, Andrássy-tér 20. sz.

GAZDAG RAKTÁRA :

schaffhauseni chronométer, schweizi és egyéb gyártmányu, a modern igényeknek megfelelő óráknak és izléses, szolid elkészítésű ékszereknek.

Javításokat saját műhelyemben eszközölök.

Pontos és szolid kiszolgálás.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1903. NOVEMBER HÓ 22.

III. ÉVFOLYAM 21. SZÁM. ===

=== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ===

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

UDVARIAS VÁROSATYÁK.

Arad, november 20.

Soha még széles e hazában annyi baklővést nem követett el egy város sem mint ez a mi városunk.

Hogy csak a közelmúlt eseményeinél maradjunk. Hát nem-e végtelen könnyelműség, de még az együgyűséggel is határos volt az az izetlen eljárás, amit a szabadelvű párt Hieronymival elkövetett. Oly tapintatlanul rántotta ki a képviselőiség gyékényét ez érdeműs államférfi lábai alól, hogy cselekedetéért még a jobb-érzésű szabadelvűpárti nagyfejük is szégyelték magukat. De ez óriási tévedésen már nem lehetett változtatni. Bekellett érni azzal a szerencsétlen eszmével, hogy Salacz Gyula legyen e város képviselője. Talán azért, hogy így szabaduljon meg Arad város a haladás e konzervatív kerékkötőjétől. Pedig nem egészen úgy volt az, amint Salaczra ráfogták. Salacz sokkal jobb polgármester volt, mint a milyen képviselő tud lenni. Oly annyira gyászos alak ő a parlamentben, hogy a tizennegyedik vértanúnak nevezik őt az elmébb képviselők.

E szomoru igazságot jól tudja a szabadelvű párt, de hát mit tegyen most már, mikor nyakába nyalábolta az érdeműs polgármestert és csak a képviselőház kapuja előtt tette le az édes és hasznosnak vélt terhet. Így aztán egy lépéssel háromszoros baklővést tett ez a cimerező szabadelvű párt. E baklővések gyászos eredménye ime a következő:

A kormányoktól minden időben, feltűnően és kegyetlenül mostohán mellőzött város elesett egy nagy befolyású államférfitől, kinek a közelmúltban és ez idő szerinti jóakarata mellett sok mindenhez juthatott volna ez a poliglott fészkek. Másodsor pedig olyan képviselőház utottunk, aki még egy vashíd építését sem tudja megsürgetni, nem is szólva szégyenletes,

rozoga vasutállomásunkról. Harmadszor pedig a butaságig bizar szabadelvűpárt mindeneken keresztül erőszakolása folytán van egy olyan polgármesterünk, aki legjobban az énekművészethez ért. Magasröptő művészies gondolkodásával talán mindig a magas C-re gondol amikor az utcán bandukol, mert polgártársainak még a köszönését sem veszi észre, nemhogy még viszonozza azt.

Lám-lám, és mégsem okult az a szabadelvű párt. Ahelyett, hogy abban az időben, mikor kormányok mennek, kormányok jönnek — e város szomoru történelméhez szükséges hazafiasabb tradíció mellett — szépen, semlegesen halgatna és bevérná amíg a politikai állapot teljesen kifejtett — adna az akkor is teljesen felesleges udvariasságának viszhangot. De nem, ez a diszes és baklővéseiben gazdag szabadelvűpárt üdvözli a grancsár kormányt, üdvözli Tisza kormányát, amelyben kereskedelmiügyi miniszter Hieronymi, az elkorbaesolt volt képviselő. Temesvár, ez a német fészkek megethet ilyesmit. De Aradnak, ha nemzetiségű város is: a dicsőséges tizenhárom miatt nem szabad felesleges udvariassági aktusokat rendezni.

Ugy látszik, hogy hályog van a szabadelvűpárt szemén, mikor a városi közgyűlésen szemérmetlenül keresztül erőszakolja azt, hogy a vértanuk városa az országban először üdvözölje azt a miniszterelnököt, aki golyót és akasztófát helyezett kilátásba ennek a sokat türt és szenvedett magyar nemzetnek.

Ehhez a cselekedethez a hazafiatlanságnak egy igen nagy része szükséges. Mert különben, szintiszta hazaszeretet mellett, hogy lehet az ilyen eljárással arcul csapni a tizenhárom szent emlékét.

Szomoru dolog, hogy az aradi függetlenségi párt semmi hazafiasabb dolgot nem tud keresztül vinni. Bármihez kezd ez az anyám-

asszony regiment, mindent félben hagy, vagy egyáltalán inkább semmit sem tesz.

Hiszen milyen könnyű volna meggátolni az ilyen, Aradhoz nem méltó üdvözléseket is. Hát mire valók a függetlenségi hitet valló városatyák? Miért hallgatnak? Miért nem szólalnak fel, miért nem tiltakoznak az ilyen szolgálai indítványok ellen? Hogyha hetekig kellene is ülésezni, az ilyen indítványokat nem szabadna a szavazás aktusához ereszteni. Mit ér az, ha csak egy-két függetlenségi-párti városi képviselő szólal fel, ha a többi hallgat, mint a hal a vízben. Persze a hivatal, az összeköttetés, az érdek mindenkor érdemleges rugója szokott lenni az álcázott hazaszeretét megnyilatkozásának.

Aradváros független hitet valló polgárai mindenesetre tudni fogják, hogy a közelgő városi képviselőválasztásokon kiket méltassanak bizalmukra. Mindenesetre olyan hazafias polgárokat kell e diszes bizalomra méltatni, a kik nem rettegnek a szókimondástól, akik szembe állnak az arrogáns erőszakkal, a kik nem rettegik szemébe mondani az uszályhordozó mameluk seregeknek, hogy ne tegyenek és ne indítványozzanak olyan abszurd dolgokat, a mi mindenkor szégyenére válik Aradváros polgárainak.

Ne csak olyan elemek legyenek képviselve a torony alatt, akik örök hallgatásukkal csak a mameluk vezetőknek néma szolgálivá aljasulnak azáltal, hogy mint — a dróton rángatott fabábok, a titkos parancsoló kéz intésére, a szavazásra felállnak vagy leülnek! Hogyne lenne akkor hatalmas ez az országos szemfényvesztő zsonglőr játékos politika, melynek fájdalom, oly sok ide-oda rángatható néma fabábjai vannak.

Honisch L. István.

NOVEMBER.

Elheradt lombok zizegő kőnye,
Lehull a fojtó, remegő kődbe,
Csöndbe . . .

A szürkességben, nincs sehol élet —
Mindenütt néma csöndes enyészet
— Félék . . .

Ott lekszik a nagy halottas ágyon
Az édes, aranyos halott: az álom!
— Várom . . .

És akkor felbukkan a rétek alatt,
És gunyos mosolylyal az égbe kacag;
A nap . . .

Karafiáth Jenő.

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

Ellesett párbeszédekből.

Jó ideje, hogy nem volt toll a kezemben. Mert megjegyzendő, nem csak ezzel a kedvelt krónika irással foglalkozom szabad óráimban. Egy nagyobb munkán is dolgozom, melylyel valószínűleg író társnőim bámulatát fogom kiérdemelni. Hogy írka-firkám milyen módon lesz bámulatképes, azt előre bizony nem állapíthatom meg; mert sokszor, mikor az ember legbámulatraméltóbb alkotásnak hiszi azt, amit megír, akkor szokott inkább nevétségessé válni. Oh őrizzen meg engemet ettől a jó sors. Mert boszantó dolog is lehet az, mikor valakiből élcektől kacagató szellemi karikatúrát csinálnak.

Ez a szellemi karikatúra csinálás megesett a multkor egy nagy leány zsuron, a hol én is jelen voltam. Éppen hétfői napra esett, mikor a kedvenc hétfői ujságot hozták be. Elképzelték, hogy mindenkinek először is a himenhirekre esett a szeme. Konstatáltuk, hogy ott semmi különös szenzációs és bennünket érdeklő házassági hirt nem olvashattunk . . . Mi leányok, a himenhirek után azonnal a tárcerovatra vetjük a szemünket . . . Oriási kacagás fogott el bennünket, mikor az „Éjjeli menedékhely“ című tárcá végén dr. *Deutsch Izsó* nevét láttuk. Nevettünk elsősorban azért, hogy már *Deutsch Izsó* is kritikusként csapott fel. És nevettünk másodsorban azért, hogy *Deutsch Izsó* annyi szemenszedett csodabogarat irt össze, hogy szinte boszantó. Több mint bizonyos, hogy *Cs. Endes Dániel*, a kitűnő szerkesztő ur olvasatlanul adta le *Deutsch Izsó* irását. Mert ha csak a tárcá címét olvasta volna, már akkor sem adta volna le tárcának. Nem, még azért sem, mert igen későn fedezte fel Gorkij *Maximot* *Deutsch Izsó*. Aradon még a nyári színházban adták először e kitűnő darabot. Ugy látszik, hogy a premier idejében még szunnyadt *Deutsch Izsó*nak egekig törő kritikus írótehetsége. Elvégre neki talán igaza is lehet abban, hogy egy premierről egy év után is lehet tárcát írni. Szegény írók, milyen nehezen is jutnának egy kis jövedelemre, ha *Deutsch Izsó*-féle kritikusok dicsériadáira kellene várniok. Ezerszeresen szerencse, hogy Gorkij *Maxim*nek semmi szüksége arra, hogy *Deutsch Izsó* kritikus tolla zengjen róla elismerést.

Dehát áttérek most arra, hogy mi bohókás és szatirikus csaeska leányok, mint szedtük ízekre *Deutsch Izsó*nak a tárcá rovatba foglalt csodabogaraikat.

Hát ez a cimeres írás legelső sorban is a második bekezdésben így hangzik:

Bár Gorkij nem modern értelemben irt drámát, mégis e műfaj keretében mozog darabja. Odaállítja

a színpadra az életet, mely a maga borzalmas nyomorúságával megindít és elszomorít. Mélységes életigazságok, bölcsességek oly témát adnak, melyek felett elgondolkozva: az erkölcsi tanulságok egész tárháza áll előttünk.

Ime az első passzus csodabogarái. Hát Gorkij nem modern drámát írt? És csodák csodája, mégis abban a légkörben mozog darabja. Hát hogy lehetséges ez? Mélységes életigazságok vannak benne, sőt bölcsességek és erkölcsi tanulságok és mégis csak feltételesen mozog modern légkörben Gorkij drámája?! Menjünk csak tovább a harmadik bekezdéshez:

Gorkij élő alakokat küld fel a színpadra, mi ismerjük s naponta látjuk őket. A sötét, alsó városrészek lebujaiban jönnek össze esténként ezek a gyanús alakok, kiknek semmittevés a foglalkozásuk. Bűn és posvány a jelenük. Közülök sokan voltak vagy lehettek volna tisztességes emberek. *De az egyenes utról az erkölcsi bukás csábos vonzereje* az örvénybe sodorta a „morál insantry“ e gyászos lovagjait.

Édes istenkém, melyik író nem küld élő alakokat a színpadra. Legrosszabb esetben ott hal meg — színleg — néhány hős, de a szerencsétlenek mind élve kerülnek színpadra, sőt a sikeres halál után még a tetszést nyilvánító tapsra is élve kerülnek a lámpák elé.

Deutsch Izsó kritikusi csodabogaráinak klaszikus ellentmondásai nem-e fényesen bizonyítják, hogy Gorkij darabja feltétlenül modern légkörben mozog, mert hát hogy is lehetne elbukni valakinek „csábos vonzerő“ akarattal, ha nem modern erkölcsi perspektívája van valamelyes feldolgozandó tárgynak, vagy megtörtént eseménynek.

Mikor itt tartottunk, az egyik vöröshaju csitri barátóm közbekiáltott:

— Ugyan mit szapuljátok annyira Deutsch Izsót, hiszen ezek a dolgokat Deutsch Izsó feltudja fogni, ahhoz kevés ám az ügyvédi diploma. mert hát lehet valaki jó ügyvéd anélkül, hogy értsen a dramaturgiához és az esztétikához. Elvégre nem lehet mindenki dr. Szilberstein Ötvös Adolf, akinek dramaturgiai dolgozatait mindenesetre jó lesz Deutsch Izsónak elolvasni, sőt bemagolni. Mert ha ezt a jóakaratu tanácsot megteszi, akkor inkább hozzáfoghat újra kritikusi elmélkedéséhez.

Végtelenül jól mulattunk és tovább olvastuk a csodabogarakat.

A csodabogaras elmének zagyvalékos ellentmondásai tarkítják a következő összefüggéstelen írást, nem érdemes még mulatságból sem tovább olvasni, — mondja kacagva a vöröshaju csitri barátóm.

Én mindazonáltal dr. Deutsch Izsó kitünő ügyvéd kritikusi tárcájának a végefelé axiomába foglalt elmélkedéseit im leadom, had élvezze kedves olvasóközönségem:

Mikor és ahányszor ezeket az alakokat mesteri csoportokban látom felvonulni: azt hiszem, hogy a való élet vonul el szemeink előtt. Ez az élet, mely mi s körülöttünk milliók élnek anélkül, hogy ezt észrevennők. Azok az igazságok, melyek elhangzanak, lesujtják az embert csak azért, hogy aztán felemelhessék és nemesíthessék az ember lelkét. Vannak, kik nem szeretik, ha a színházban erkölcsi tanulságokat hirdetnek. No éppen ezeknek az embereknek íródott ez a dráma. A szerző nem szól semmit. Ki-ki érzi, hogy megoldásra várnak ezek a nagy kérdések, melyek az egész társadalmi osztály jelenét és jövőjét tárják elének.

Hisz minden embernek van egy társadalmi félszeg-
Egyiket a feltűnés ösztöne, másikat a kapzsiság vezérli: míg másokat a megrögzött bűn kerget az örvénybe. Mindenik megtalálja a maga képmását: okulhat rajta.

Rideg igazságokat kapunk, melyekből tanulunk lehet azt, mivé ne váljék az ember.

Kilépek az utcára. Látom a nyüzsgő emberek csoportjait, keresem a magányt, nyugalmat, hogy magamba szállhassak. Oh be sok embernek kellene végighallgatni Gorkij korbácsának esattogását, hogy megtudja, mitől kell óvakodnia.

Milyen csodálatos, hogy Deutsch Izsó mégsem tudott okulni és nem találta meg a maga képmását. Ez csakis az egoizmusnak tudható be.

És még kilép az utcára is magvas axiomába foglalt fanciesali képleteivel a magányt keresni? De hát miért lép ki az utcára, ha a magányt akarja keresni? Otthon az ember jobban megtalálhatja a magányt . . .

Deutsch Izsó kalandozó lelke végre mégis a nézőtérre ballag és hangulatos tárcacikkét ilyen rémes belletrisztikai izléssel fejezi be:

A nézőtérén valami fojtott levegő uralkodott. *Ugy-látszik, fájt a mezítelen igazságokat hallani,* a bűn és nyomor tanyájáról.

És ezzel vége van a világraszóló kritikai tárcának. Azaz pardon, hogyha valaki okult és megtalálta a képmását az írás tükreiben, legalább tudja meg és maradjon meg emlékében annak neve, ki ezt a szellemtől és dus ötletekkel pazar tárcát megeselekedte. Ime a tárcá alatti hasonló betűkből a neve:

Dr. Deutsch Izsó.

Most pedig, hogy el ne feledjem a zsuron tett fogadásunkat, ide iktatom:

Ahányszor dr. Deutsch Izsó, a kitünő ügyvéd, ilyen szemenszedet tárcával fog kirukkolni a nyilvánosság elé, mi barátnök, a zsurjainkon mindenkor a megillető igazságos kritikával fogjuk agyontámogatni. Elretentő példájára annak, hogyha valaki nem ért valamihez, hát az ne kontárkodjék.

Vöröshaju csitri barátóm, akinek nagy jövőt jósolok, — mert mindig sokat tud bölcselkedni — egy igen érdekes indítványt tett Deutsch Izsóra vo-

natkozólag, de mi erősen lehurrogtuk. Mert hát jó-akaratu figyelmeztetésnek ez is elég volt. S ha ez nem volna elég, akkor jövendő kritikus zsurjainkra még az Arizona Gieker érdemduz kritikusat is meg-hívjuk.

Azt mindenki tudja, hogy mikor Khuen gróf miniszterelnök volt, mennyit beszéltek az ő baljós-latu szakálláról. Pedig hát lehet, hogy a karzat höl-gyeinek tetszett a már most ex-miniszterelnök sza-kállá. Ezt azért irtam le ide, mert a napokban a korzón előttünk ment el Visontay festő tanár, aki az én mesterem is. Közvetlen mellettünk két hölgy azt a megjegyzést tette, hogy nem olyan szép em-ber ez a Visontay, mint a milyen a hüre; nincs rajta semmi érdekes, csupán a kecskeszakálla . . .

Én azt helyreigazítottam — persze csak hal-kan szóltam a tantíhoz — mert nem engedem Visontayra azt mondani, hogy semmi szép síncs rajta. Nekem legkevésbé a szakálla tetszik, ámbár az sem szabós kecskeszakáll, hanem amolyan spa-nyol grand szakáll, amely óriási módon különbözik a kecskeszakálltól. Hogy Visontay mellett maradjak, hát megemlítem, hogy a növendékei nagyon előre-haladtak, annyira, hogy legközelebb egy szép kiál-lítást rendez az agilis festőtanárr, a növendékek által festett képekből.

Kíváncsi vagyok, hogy boldogult Karácsonyi Mariska férje meddig bírja ki a nőtlenséget. Vagyis, hogy meddig fogja szomorodott szívvel gyászolni azt a kedves énekes, dalos paesirtát, aki már az Egek Urához, a másvilágra költözött. Bizony szo-moru dolog az az igazság, hogy a mai férfiak nem valami rettenetes csapásnak vélik azt, ha a feleségük meghal. Meg vagyok arról győződve, hogy B. Szabó is hamar elfelejti az ő szeretett énekes paesirtáját, és igen-igen hosszú idő lesz, ha csak egy év múlva köt új frigyét egy hozzá illő nővel. Hiszen a férfiak mindenkben nagyon szeretik a változatosságot . . .

Ujabbán Aradon is készülöben van egy érde-kes házasság. Érdekes annyiban, hogy a vőlegény-jelöltnek, — vagy talán már vőlegény is (?) — ha tényleg újra megnősül, hát a negyedik menyasz-szonyt vezetí oltárhoz. Azt hiszem, hogy igen sok boldog férj irigyli dr. Leitner sorsát.

Ugy látszik, hogy a sajtónak semmi hatalma síncs a közvéleményre. Legalább a színházi dolgok-ban bebizonyosodott, hogy hiába ütötték Zilahit a legkiméletlenebb módon, azért majdnem minden este zsufolt ház mellett játszanak színészeink. Zilahinak ugylátszik, szerencséje van, amit tiszta szívből kívánok is neki.

A kontinens legügyesebb színházi titkára újra elfoglalta a rácesal bekerített irodában árván ma-radt székét. Lesz is most a színházi adminisztráció-ban olyan rend, hogy olyat még Herkópáter se látott.

A színházi rossz fáma-asszony azt suttogeta,

hogy Békés Gyula egy szívtelen tiránus ember. Na már ezt még rosszakarattal sem lehet elhinni. Mert elvégre színház-irodai hivatalos ügyekben nem lehet eljárni mindenkinek a kedve szerint . . .

Hogy Békés Gyulának vajolvadékony bohém szíve, van azt lehetett látni akkor, mikor a szeren-cesétlen pályatársat, Karácsonyi Mariskát elbucusz-tattaa színház előtt. Alig tudta elmondani szívből fa-kadó szóvirágos bucsuztató beszédét. Ugy hullottak Bé-kés Gyula könyei, mint a patak vize. Elfuló zokogásban tört ki szívéből az a fájdalom, ami bizony a tirán-lelkü embernél nem igen tapasztalható.

Ugy látszik, hogy manapság már a színész-ember ázsiója is alaposan emelkedett, főleg a fiatal színészek értéke szállt elég magasra a leányok sze-mében. Mert elvégre nem megvetendő pártí egy te-hetséges fiatal színész, pláne mikor Budapesten már tíz színházba keresik-fogdossák a fiatal színművész-óriásokat. Tehát nem esoda, ha Békés Gyulának is minden ujára kínálják a husz-harmincezer forintos leányokat. Ha tudnám, hogy nem okvetlen kell neki pénz, hát — mivel Bónis Lajos nős ember — azért ő utána Békés az, kinek feláldoznám hőszerelem-mel telt leányszívemet.

Most, hogy Kaffkáné, az örökifju Hegyesi Mari játszott a színházban, mi is gyönyörködtünk a bájos asszony játékában. Különösen a Stuart Máriában tet-szett nekem nagyon . . .

Feltünő nekem, hogy mostanában a daliás honvéd tisztok a színházban mindig az utolsó sorban ülnek . . . . Minden esetre szép tőlük, hogy hátrább az agarakkal elvét tüzték ki célul. De végtelenül szembeötölő, hogy ha már az előadás alatt hátul, az utolsó sorban ülnek, a színetek alatt miért mennek az első sorokba guckerezve feltünős-ködni. Ezt nem érti —

Zsindelyke.

ELIZ DALOKBÓL.

Egyetlen szót se szóltam neki
Egyetlen szót se szólt nekem.
Egymásra néztünk — és szemünkből
Kisugárzott a szerelem.
Oh éreztük mi mind a ketten,
Hogy a szívünk lángolva ég,
Tudtam én is és tudta ő is,
Tudtuk mindketten jaj beh rég!

Az idő telik . . . és a titkunk
Ott rejtőzik szívünk mélyén,
Csak mosolygunk örökösen
És nem szól róla ő — sem én.
Hogy nem beszélünk, nem azért van,
Mert tán bátorságunk kevés,
Oh, nem, csupán, mert nagyon édes
Minekünk ez a vergődés.

Balassa Sándor

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Az „Alfold“ fényképe.
Fried Gizella.

KRÓNIKA II.

ÁLDOZATOK.

Egyes embereket ért legnagyobb, legsúlyosabb csapásokhoz a világegyetemnek, a nagy természetnek semmi köze sincsen. Bárkinek és bármilyen kedves halottja van, a világegyetem, a nagy természet meg nem siratja azt. A nap éppen olyan ragyogó pompával tündökölt az égen, mint tegnap. Pedig tegnap még boldog volt az az ember, aki ma siratja kedves egyetlenét. Azt, aki neki mindene volt a földön. A hitében, a boldogságában, a szerelmében kárvallott: a gyarló ember azt hiszi, hogy az ő csapása oly nagy, hogy ahhoz hasonló még embert nem ért . . .

Pedig hát az őt ért szerencsétlenség dacára, az emberek éppen úgy futkosnak az utcán a kenyér után, ki jobbra, ki balra tart, oda, a hova szerettei vagy az élet kényszere vonzza.

A társadalom még ma hullajt egy-két könyvet embertársa pusztulásán. Holnap már az élet küzdelme, vagy a gyönyör élvezete, vagy telhetetlen élvhajhászó pokoli szomszúsága el-

felelteti az emberrel, hogy ezt vagy amazt milyen rettenetes csapás érte. A feledés az életnek legrutabb logikája. De talán jól is van ez így, amint van. Mert ha mindenért sóhajtozni, bánkódni és könnyezni kellene, akkor nem volna az életnek semmi gyönyörűsége.

Hogy az emberek mennyire kerülni szeretik a gondnak, a bánatnak, a szomorúságnak, a csapásnak még a gondolatát is, azt legjobban bizonyítja a világ legélvhajhászóbb népe, a francia társadalom, ahol már évtizedek óta divatos betegség a gyermektelenség. Nagyon félhet a francia társadalom attól, hogy nemzetének néhány évtized múlva nem lesz betevő falatja. Mert hát akkor miért is a mindenség adta isteni termékenységet gátolni abban, hogy teljesítse azt a fenséges kötelességet, mit az emberszeretet jegyében reá a gondviselés bízott.

Zola Emil, a korán elhunyt világhírű francia író érezte, látta, hogy mint hanyatlak alá a francia nép az erkölestelenség lejtőjén, hogy milyen szívtelenséggel gátolják az anyák azt a termékenységet, mi egy nagy és életképes nemzetnek az erőforrása és létfenntartó ereje. Ennek a fájdalmas tudatnak a hatása alatt írta meg Zola Emil a „Termékenység“ című kétkötetes óriási művét.

A nagy író e híres regényében két családot ír le, melynek egyike képezi a termékenység isteni fogalmát. A másik család pedig a gyermektelenség, a pusztulás, a megsemmisülés ördögének áldoz.

Hiába fáradozott nemzete megmentésén a nagy író, Zola, mert a francia nép tovább halad az erkölestelenség, a pusztulás lejtőjén . . .

Szomorú dolog, hogy a romlottságban, a természet elleni harcban a franciával rokonlélek a magyar.

A magyar társadalom eszeveszett módon utánozza a franciákat. Nálunk is divatossá lett a gyermektelenség. Pedig Magyarországon egy négyszögkilométer területre koránt sem esik annyi ember, mint Franciaországban, ahol nem számos kilométereket kell utazni, hogy gyárkéményeket lásson az ember.

Nálunk a véghetetlen magyar élhetlenséggel és gyávasággal párosul az erkölestelen-

ség, mi előbb-utóbb sirja lesz a magyar nemzeti fejlődésnek. Épügy, amint a franciáknál aláhanyatlott a nemzeti fejlődés, olyan rohamlépéssel tör a pusztulás felé a magyar anyaság szent fogalma, ami pedig a szeretetről és önfeláldozásról mindenkor híres volt.

A jelen társadalom romlott, vétkes életfelfogása következtében kettős bűnbe esik az ember: az anya . . . Először is elpusztítani igyekszik azt, amit a termékenyítő istenség ad, az életnek és ami felett, az életjogán nem ő rendelkezik. A kettős bűn másodikát az első szüli meg, melynek képesen elpusztul az anya élete, ami egy csöppet sem nevezhető anyai önfeláldozásnak.

Egyszer, sőt többször ismételt természetellenes, bűnös, de sikerült ballépés után vérszemet kap a divatos kórság és adandó alkalmalmmal újra ismétlésre készíti a lélekkisértést. De fájdalom, kétségbeejtő és mélyen le-sújtó fájdalom fogja el a hozzátartozók szí-vét, mert a titkolt és titkos lélekkisértés ez alkalmalmmal nem sikerült . . . Átok, gyász, kétségbeesés, bánat, fájdalom és végeredményben kétségbeejtő, szomorú fekete gyász borul a családra, a hozzátartozókra . . .

Alig pár napja még üde pirosság tette bájossá a már áldozat arcát, akinek most már mindegy, hogy tovább halad-e a romlottság lejtős útján az a társadalom, melynek kóros, gyáva, élehetetlen kurozsló szokása neki is meg-ásta a sirját . . .

Szomorodott, fájdalommal telt szí-vü emberek kísérik az utolsó utra az áldozatot. Mindenki tudja az áldozat halálának az okát, mindenki suttog a tragédia szívet-lelket szaggató igazságáról, mely végeredményben aztán mégis a feledés, a nemtörődömség homályában vész el.

Igy van ez már, ember szokása az, hogy még ne is okuljon azon, ami más embertársát idő előtt, ragyogó fiatalságában a sirba vitte . . .

A gyászének, a zugó harangok elhallgatásával vége a résztvevő könyveknek. A másik pillanatban már a múlt homályba borul a jelenre. És csak a fájó visszaemlékezés lesz osztályrésze a szülőnek, a férjnek, a gyermeknek és az áldozatok minden hozzátartozóinak.

A nap-nap után szaporodó áldozatok egy-része nem annyira hibás abban, hogy oly korán távozik el az élők sorából. Hiszen ők jót akartak családjuk fejének, hogy az életet megkönnyíthessék, hogy a könnyebb megélhetést elősegítsék . . .

Haláluk sorsát inkább megérdemlik azok, kik az elvetemedett hiúság, az élvhajhászás, a széplőtlen, a romlott erkölcs fertőjében do-bzódnak és fekélyes bűnösségüket tetézik azzal, hogy az isteni termékenység által fakasztott virágszálat a másvilágra küldik. Ezek sokkal szerencsésebbek tudnak lenni, mint amazok, mert legtöbbnyire életben maradnak.

De ostorozni valók azok, kik a társada-lom magasabb rétegeiben engedik meg magok-nak azt, hogy a nagy természet és a termé-kenyítő istenség dolgába avatkozzanak. És ezt a kóros francia divatot csak azért gyakorolják az ilyen urhölgyek, hogy mindenkor készen legyenek az udvarlók seregének fogadására és hogy mindenkorra a korzó, a társaság és sza-lonbeli hölgyek maradhassanak.

Ha azán véletlenül, úgy hirtelenében bajba jönnek az ilyen társaságbeli hölgyek, nekik igen könnyű ám a bajtól, a veszedelemtől megszabadulni, mert adott a sors elég vagyont arra, hogy a bünt palástolni lehessen, és hogy az egészség helyre álljon.

A legritkább esetben vannak áldozatok ott, ahol sok a pénz. A világ nyelve se igen tud kikezdeni olyanokkal, akiket véd az illatos és sejtelmes boudoir előkelő levegője . . . Oda a törvény keze is csak a legritkább esetben tud elérni.

*

Ezernyi tömeg, főleg a gyöngébb nemből — egy szerencsétlen asszony temetésén. Sir-nak, keseregnek. De vajjon belátják-e a szo-moru eset hatása alatt, hogy a termékenyítő istenség dolgába avatkozni véték, nagy bűn, mert élet-áldozattal jár; nagy bűn, mert egy nemzet testén folyton terjedő társadalmi be-tegségtől tesz szomorú, halálos bizonyosságot.

Liptófalvi István.

L E M O N D Á S.

Irta: Bónis Lajosné.

Darvas Ernő miniszteri titkár lakása óriási pompával van berendezve, a falak drága tapétával bevonva, minden szobában más stílusú butor, délszaki növényekkel, szobrokkal diszitett lépcsőház, izlést, gazdagságot bizonyítanak.

Ha Darvasné végigrobog a Stefánia-uton gummirádlis remek fogatán, nincs ember, aki irigykedve megnézné a szép asszony mesés toilettjeit, szerszámos tüzes lovait.

Darvas Ernőné elegáns, szép szőke asszony, 25 éves és két aranyhaju göndör baba édes anyja. A kis Felice két, Ervin öt éves. Francia kisasszony van mellettük, hiszen édes anyjukat annyira elfoglalja a társaság, sport és az egyletek, lehetetlen gyermekeivel foglalkoznia, aztán ez nagyon is nyárs-polgáriás volna. Leona, Kelety miniszteri tanácsosék estélyére készül, a fodrásznő már elrendezte aranyszőke haját, a gyémántok közé tűzött moharózsák csodálatos összhangban vannak üde, hamvas arcával. A komorna reá adta halvány zöld brokát ruháját, hófehér nyakán az ékszerek, keblén a sok illatos kis rózsafej, oly bájos, oly szép volt, mint talán még soha. A szép asszony meglegedetten pillantott a földig érő velencei tükörbe és mosolyogva gondolá: Ernő ma ismét büszke lesz reám és természetesen féltékeny is, ha Rudnay gróf ott lesz és egész este csak nekem udvarol. Édes, bolondos öregem! ha tudná, hogy mennyire szeretem és soha, sohasem volnék képes férjemen kívül mást szeretni!

Darvas komoran lépett be a rózsaszínű kis öltözőbe, az asszonyka ijedten kiáltott föl:

— Jaj, te betörő! hát illik asszony szobájába így berontani? de hát siess öltözni, igazán elkésel! Nos szép vagyok? tetszem így neked? No, felelj már! ne légy ilyen komoly! Boszuságod volt, rossz kedved van? de remélem itthon hagyod és velem csak az én édes kis előzékeny férjem jön. Ernőkém eredj, csókold meg Bubit és Bébét aztán öltözzél!

Gyöngéden tolt el magától a szép asszonyt Darvas, nem öltözöm át és igen kérem önt is Leona, vesse le ezt a fényes öltözéket és szánja nekem a mai estét, hiszen ugyanis ritkán lehetünk magunkra, kérem, küldje ki a komornáját, fontos beszélni valóm van önnel Leona! Az asszony ijedten nézett férjére, intett a komornának, hogy távozzék, aztán rémülve kérdezte:

— Az istenért mi bajod? nem is tegezel? De hát csak nem maradhatok itthon, várnak minket. Te rossz kedvű és ideges vagy, ez nem ok, hogy lemondjak egy kellemesnek ígérkező estélyről?! No hadd öregem, majd ha hazajöttünk!

— Nem Leona, én ma, most akarok önnel beszélni.

— Jól van hát, feleli lehangolva az asszonyka, de édes legyen rövid, elkésünk ugyan, de majd kimentjük magunkat. A kissé már őszbeborult szép férfi gyöngéden vonta maga mellé a pamlagra nejét.

— Leona hallgasson meg! Ez így tovább nem mehet, nyolc évi házasságunk óta so ezer forintot költött ön el, az én fizetésemet nem is számítva.

— De édesem — vágott férje szavába Leona gondatlanul — ez az én hozományom volt!

— Igaz Leona, a maga hozománya, de volt-e joga így elprédálni ily rövid idő alatt, holott gyermekei vannak? Sokszor akartam figyelmeztetni, hogy rossz vége lesz!

— Nos és rossz vége lett — kérde Darvasné hirtelen, férjére meresztve szeméit de hát ha tudta, hogy a pénz fogy, fogy és nemsokára mi sem marad belőle, miért nem figyelmeztetett akkor, mikor még meglehetett volna menteni valamit. Miért várt addig, míg bekövetkezik a csapás, én végtére is 17 éves voltam, a midőn magához mentem. Szüleimnek egyetlen gyermeke, atyám mint mérnök óriási jövedelemmel bírt, én voltam szemefénye, értem dolgozott, nem volt vágyam, mely ne teljesült volna azonnal. A pénz értékét nem ismertem, jóformán nem is láttam, megvolt mindenem. A hibás egyedül ön! Engemet ne vádoljon, ön a 17 éves kis leányból komoly, praktikus asszonyt nevelhetett volna, de jobb és kényelmesebb volt önnek csupa szerelemből mindent szépnek és jónak találni, amit én teszek, nos nekem tetszett ez az élet, mert folytatása volt leánykori örömeimnek és tetszett önnek is! Büszke volt, ha felesége ékszereit, toilettjeit, lovaikat dicsérték és máig soha egy szempillantással sem árulta el, hogy gyászos vége lesz ennek a fényűzésnek! Ismétlem önmagát, és ne engemet vádoljon!

Darvas lehorgasztott fejjel hallgatta komoly és valóban megérdemelt szemrehányásait, nem mert nejére nézni érezte, hogy igaza van. Tulságosan szerette Leonát, de nem ismerte eléggé! Félt ettől a pillanattól! Megváltoztatni egy pazarláshoz, fényűzéshez szokott asszony életmódját annyi, mint martalékul dobni a bűnnek, inkább rosszá lesz, eladja magát az első jöttment pénzeszsáknak, csak gyémántjait el ne vegyék, csak toilettjei divatot csináljanak! Oh ettől féltette nejét, gyermekeinek anyját! Ha sejtette volna, hogy Leona nem ebből a fajtából való, oh akkor minden másképen lett volna!

— Itt van Leona 350 forint, ezt vettem ki a takarékból, hozományának utolsó maradványa önt illeti, tegyen vele amit akar. Most már nincs egyebünk, mint az én miniszteri titkári fizetésem, de nincs adósságunk sem! Feloszlattuk ezt a háztartást, elküldi a 14 forintos szakácsnőt, inast, komor-

nát, kocsist, el a francia kisaszonyt, eladjuk a kocsit és minden felesleges cifraságot, csupán éksze-
reit tartsa meg Felixe számára. Beköltözünk egy
háromszobás lakásba és ön édes Leona, édes kis
feleségem, foglalkozni fog a gyermekeivel, meg-
látja a kicsinyek is mennyivel jobban fogják magát
szeretni, segít a ház körül és sokkal, sokkal bol-
dogabb lesz mint most, midőn egyetlen vágy tölti
be lelkét, tündökölni, ünnepeletni! Az igazi édes
meleg otthon boldogabbá teszi, mint a csillogó ter-
mek parfümös levegője, kis gyermekeinek szeretese
édesebb zene lesz a legbűvösebb keringő muzsiká-
jánál! Oh próbáld meg Leona! Légy egyedül az
enyém, a kis családodé!

Halotthalványan állott férje előtt Leona, szemei
tele voltak könnyel, egyenkint peregték végig arcán,
aztán eltűntek a drága csipke között, melyek dere-
kát díszíték és e beszéd alatt önkénytelenül egyen-
ként vette le nyakáról a gyémántokat, kebléről a
rózsákat, észre sem véve mit tesz és alig hallható
hangon, inkább önmagának mondá:

— Kifognak nevetni, elmarad minden ismerő-
sünk, lemondani színházról, sportról, otthagyni ked-
ves egyleteimet, aztán én nem értek semmihez a
háztartásban.

Ekkor már ott térdelt Darvas kis felesége lá-
bainál, csókokkal halmozta el kezeit, ruháját és
Leona maga elé bámulva, könnyes szemeivel, szomorú
arcával még sokkal szebb volt! Zokogva omlott
ura nyakába és zokogva ejtette ki a szavakat:

— Ha legalább így kezdtük volna, de most,
így egyszerre!

— Édes gyermekem, aranyhaju nagy babám,
drága kis feleségem, hiszen te, te ezerszer jobb
vagy, mint a minőnek hittelek, dühös kifakadások-
tól, síró göresöktől, ájulásoktól tartottam, és ime,
az én kis angyalom megértett, belenyugszik. Nehe-
zen fog menni eleinte jól tudom, de mindig mel-
letted leszek, bátorítani foglak és hidd el, nagyon
boldogok leszünk! És most pihenjél le édes kis fe-
leségem és álmoldjál az új életéről!

*

Egyszerű, de igen csinosan berendezett három-
szobás lakásban laknak Darvasék. Leona a kony-
hán szorgoskodik és egyre kérdi a Márta cselédet:
— Mondja Márta jó lesz ez így?

Bébé, vagyis kis Felice asztalt terít, egészen
eltűnik a pohárszekben, amint a tányérokat akarja
kiszedni. Babi az ablaknál iskolai feladatát csinálja.

Két óra elmúlt, Darvas jön haza a miniszte-
riumból, boldogan csókolja meg az asszonyka tűz-
től piros arcát, a gyermekeket, aztán asztalhoz ül
a kis család. Darvas nem fogy ki a jó ebéd dicsé-
retéből, ebéd után megcsókolja felesége kezeit, már
nem olyan olyan fehérek, puhák, de neki így százszorta
drágábbak.

— És most Leonám találd ki mit hoztam
neked?

Kíváncsian kap Leona a nagy boríték után, a
gyermekek is egészen közel bujnak anyjukhoz, hogy
jobban lássanak. A borítékban Darvas miniszteri
osztálytanácsosi kinevezése van benne. A gyerme-
kek családottan húzódnak félre, hát örülsz-e édesem?

Most már mehetünk négy szobás lakásba, ne-
ked sem kell annyit dolgozni, két cselédet fogunk
tartani, sugja a boldog férj szép kis feleségének.

Pajkosan ugrik férje nyakába Leona és hal-
kan mondja:

— Nem, soha! nem akarok másképp élni, ilyen
boldog nem voltam még, mint a mióta hivatáso-
mat betöltöm és érzem, ha életmódunkon változta-
tunk, nem leszek többé az! Majd ha Bébé nagy
lesz, eladó leány, akkor érette! De akkor sem ma-
gamért!

VIRÁGHERVADÁS.

Téli este volt. Egy csöppnyi lányka,
Ujságot árult az utcasarkon,
Fagyos köny árja gördült arcára
Amig elsírta nyöszörgő hangon:
Krajcár az ujság, nagyságos ur! . . .

. . . Téli este van. Mindenki alszik,
Csak a bűn virraszt a csókos ajkon
Mig a fölserdült cifra leányka
Szerelmet árul az utcasarkon.

A bűn dajkálta, az nevelte fel,
Amig ujságot árult az utcán,
Ti meg csak jártok, erénydus urak
Főlemelt fővel a leány után . . .

— Utezálen nyilott hervadó rózsa,
Gyarlóbbak nálad a rossz emberek,
Akik letörték, aztán megölték
A te ártatlan árva lelkedet . . .

. . . Téli este volt. Egy csöppnyi lányka
Ujságot árult az utcasarkon,
Fagyos köny árja gördült arcára
Amig elsírta nyöszörgő hangon:
Krajcár az ujság, nagyságos ur! . . .

Hollósi Sándor.

*Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik
az előfizetéssel hátralékban vannak, sziveskedjenek
az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben
postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni,
a mi több költséggel jár.*

Lizi elmegy, Inei elmegy, Mari is elmegy.

— A nagy utca ellen való irás. —

Irta: Kaczer Vilmos.

A mi utcánk szűk és piszkos és fekete. Még a levegő is fekete nálunk. Talán a sok szénüzlettől, mert annyi itt a szénkereskedés, akár a virág a réten, késő tavasszal: májusban. Am ne tessék valahogy valami nagy tükörablakos, raktáros üzletet gondolni. Tenyérnyi mind, pincenyílásokban, hol egy-két forintot érő árnál több el sem férne. De mire is kellene több, a szegénység itt lakik nálunk, állandóan még pedig s nem igen akar lakást változtatni, s mi nem szoktuk métermázsaszámra beszerezni szükségleteinket. Van krajzler is sok, meg öregasszony is, kik cukros fűgét, narancsot, ugorkát, meg sült krumplit árulnak a kapuk alatt. Mint ezekből láthatni, az adás-vevés felette kifejlődött nálunk.

Azért nem unalmas az élet. A verklisünk minden nap eljön, délután rendszerint A kutszerü udvarokon áll meg instrumentumával, de néha az utca közepén is játszik. A Dunarit, a Schneider Fáni című szíhtén nem ösmeretlen dalt, de főként a Marsaillaisét. Ez az idevaló nóta, csak ilyen miliőben szép, füstös képü, kék zubbonyos, koravén emberek, pálinkamérések, ócska, roskadozó házak között. Szinte várja az ember, hogy esoda történjék, hogy meginduljanak az emeletes viskók, szavuk keljen, s elé tételt vegyenek az évszázados mellőzésért: a negligálásért! Hogy bömböljek bele ebbe a világba, hosszsan, irtóztatóan:

— Mért nem adatok nekünk pallért, tótokat, téglát, szálfákat, mért nem adatok új ruhát. A körutakra, a széles akácokkal szegett bulóvárookra rábocsátották a civilizációt s ránk nem is gondoltatok, mintha nem is Jen-nénk. Pedig vagyunk s bosszut állunk, bosszut, bosszut, bosszut . . .

S hogy egymás mellé álljon a sok kék zubbony, a sok kormos, a munkában tönkre dolgozott tenyér. Most százan vannak, már ezen, már nem is lehet látni a falansztól. Egyet mozdulnak és széttörnek mindent. Kitépik a fákat fegyvernek, még a sánta verklis is hadakozik a mankójával, s vér folyik a vízvezetékéből. Ugy kellett, ugy kellett, miért dugtátok el előlük a boldogulás kapujának a kulcsát.

Am nem így történik. Marad minden a régiben. A munkások igyekeznek megint a gyárba: mindjárt két óra s a munkavezető olyan szigorú. Az anyókák tovább pis-lákolnak a kapuk alatt s szid bennünket a verklis, hogy mire ilyen nyavalyásoknak a mulatság. Ugyanis csak tíz krajeár van a kalapjában, Holnap is átkozódni fog, de azért holnapután itt lesz ismét.

A sarkon van egy másik utca olyan olyan, mint a miénk. De az Andrassy-utra nyílik. Feljebb mind széle-sebb, szélesebb, s látszik is ide egy darab abból a győ-nyörűséges panorámából. Melegség is özőnlük onnan, meg nap. Különbén nincs napunk, elfogják a magas házak.

A gyerekek kimennek a sarokra, s bámulnak bele a

nagy fényességbe. Különösen a lányok, tágranyilt, sóvárgó szemekkel. Valami úgy húzza őket oda, a nagyobbakat főként. Hogy micsoda: nem tudják

A leányainkról még nem is beszéltem. Szépek ők mind, erősek, piros arcuk, pedig Isten bizony hihetetlenül kevés hust esznek. Szinte csodálatos, hogy ezek a beteges, petyhüdt anyák, erőtlen, sárga férfiak, mily re-mek gyermeket hoznak a világra, külömbeket az uriszobák bőségben uszó lakóinál. A nagy lányok — mint mon-dám — kimerészkednek a sarokra, sőt a nagy utcára is. Nemesak a mi utcánk rózsái, a többié is, mert sok kis utca van Pesten, s mindegyiknek egy nagy utcája. Az-tán szegyenkezve, pirulva, a falak mentén lopóznak haza. Marja őket formátlan ruhájuk, égeti lábukat az otromba, félretaposott sarku cipő, a kis kalapot esetlennek talál-ják, pedig őh mi kedves volt otthon, mikor rátették az új túllt. S láttak a nagy utcán esillogó fogatokat, a ké-nyelmes párnák közé temetett kacagó, nagy, szőke asz-szonyokkal, tavasszal virágos kalapokat, kacér kabátká-kat, mindegyik oldalán egy esinos, kellemes férfit, ki bi-zonyosan — úgy képzelték — nagyon édes dolgokat sut-tog a lány fülebe.

Láttak ékszereket, ragyogó fülbevalókat, meleg, pré-mes kabátkákat télen, melynek gallérjába oly jól lehet az arcot belesülyeszteni. S kezd lompos lenni a szomszé-dék Janija, kiállhatatlan, közönséges anya, s érzik apán minduntalan a pálinka szagot, meg a kapadohányt. S Lizi elmegy, Juci elmegy, Mari is elmegy. Tudják, hogy lehetnek ők is olyanok, mint a nagy utca női. Tudják, hogy van valami, ami őket is olyanná fogja varázsolni, amilyenek azok, elegánsakká, ragyogókká, kívánatosokká. Ez: a színház. Egy jóságos angyalnak vélik a színházat, ki egy nagy skatulyából ajándékokat ad a szép lányok-nak. (Csak a szépeket szereti az angyal.) Ruhákat, pom-pásákat, sokat: annyit, hogy egy napra három is jut, prüszkölő paripákat: sőt egy-egy kis palotát is. Abban a skatulyában teméntelen holmi elfér, s sose fogy ki, mint a biblia olajos korsója.

Megindul a menet, olyan biztosan, olyan szilárdan, olyan egyenesen, mintha egy hid volna a színházhoz építve. A mi utcánk szegény lányai mind, szőkék, barnák, vegyesen, de köztük sok a vörös is, mert tetszik tudni, most divatos a haját vörösre festeni, pedig olyan szép a fekete is. Már van új kalapjuk is, merészen az areból kicsapott, amint láthatod is rajtuk szíves olvasó, a Kerepesi-uton, a két színház között. Mondjak más ös-meretető jeleket? Feltűnően járnak, hangosan beszélget-nek, s nem szeretném, ha a te lányod olyan volna, de én sem, ha az enyém.

Még jó, a melyik a színházig megy, mert sok meg-áll, a nagy utcán, a sarkon, a lámpa alatt, s ott marad, ott marad. Az utca is olyan jóságos tündér, habár ki-sebb kaliberü, mint a színház.

. . . Nagy utca szépen kérlek: ne bánts, hadd meg nekünk a lányainkat!

KRÓNIKA III.

A BURSOK.

A német alma materek régi dicsősége ma már csak a symbolikában s az egyesületek változatos egyenruháiban él, melyek századok viseletét mutatja be, amelyek lefolytak már az idők zuhatagján s csak a járt uton látszik erőiknek nyoma. Hatalmas munkát végeztek a tudomány anyái. Kitéphetetlen gyökereikkel a modern szétrombolhatatlan kultúra életszálaivá váltak. És dicsérendő a német tradíció és álhatatosság, mely organikusan kapcsolja össze a jelent a múlttal.

Aki német egyetemen volt, a külső Bursch-sapkák és Bandók virulását mellőzve, rögtön észreveszi azt a formákkal terhelt érintkezést, ami a külföld észjárásában szegletességnek van híresztelve. Alapjában pedig nem szegletesség ez, hanem az egyének munkaszabadságának teljes biztosítéka. Ők annyira tudatában vannak pontos kötelességüknek, hogy munkájuk közben az érintkezés csupa forma s merev elutasító udvariasság. Kószáló, ténfergő alakok ritkán jelennek meg az egyetemen . . . Csak dolgozni, csak dolgozni s hömpölyög ide meg oda a tömeg, merev köszöntések, hideg, gyorsan hadart párbeszédék keretében.

Ez az első impresszió, amit az ember felzív szemlélődésében.

Hideg, rendreutasító hang uralkodik a tantermekben is. Ezek nagy egyszerűséggel, de azért praktikus esinnal vannak felszerelve. A padosorok felesapódó lapokra vannak osztva, s ilyenek a padasztalok is. Szinte jól esik az embernek, hogy azokat a barbár, öles kisérteket nem látja.

Lehetetlen itt meg nem jegyezni, hogy a német „Fuchsok“, a mi „golyáinknak“ kolegái sokkal több intelligenciát árulnak el még kérdéseikben is. S itt ráutalok arra a különbségre, mely szerintem főoka annak, hogy újdonsült hallgatóink első évükben valósággal tobzódnak a semmittevésben.

Az egyetemi előadások közelednek, illő dolog feltekinteni az egyetemre. Itt ilyenkor a széles, amphitheatrális termekben már jár-kél egy pár diák. Itt a „Saxonia“ kék sapkás Burschja nézeget jobbra-balra; ott egy félre-esapott, lenyesett sapkájú űs Germán rak egy névjegyet az egyik helyhez; egy kis, szemüveges japán gyerek pedig elkeseredetten törli a homlokát s dugja vissza a kartonokat az asztalba vájt névjegytekbe, melynek egyikére nagy

betűkkel van felírva: Professor Vundt tagtäglich von 5—7. Cernikow. Vladiowstok.

Ez a szegény ember is 30 napig utazhatott annak a csont- és bőrembernek, az öreg 70 éves Wundtnak a kedvéért. Mert arról magunkféle embernek fogalma sincsen, hogy milyen bábeli zürzavar kerül egybe egy-egy hiresebb német professzornál. Ilyen pedig akad egynehány.

Amikor azután elérkezik a nagy nap, szépen megtelnek a padosorok. Hogy változatosabb legyen, egy-egy arc valóságos földrajzi tanulsággal bír. Párhuzamos folyók, majd szeszélyesen kanyarodó hegyláncok ékesítik a hős fiuk arcát.

Azonban megmozdulnak az eddig csendesen egymásmellett nyugvó ábraszak s menydörgésszerű, dörgő dübörgés jelzi, hogy a professzor ur megérkezett. A német diák egyáltalán nem sokat beszél, éljenezni, kiáltozni, pedig egyáltalán nem szokott. Az nem terembe való.

A profeszorok rendesen feketében jelennek meg. Előadásaik menete igen komoly és nyugont. Mindegyik abból indul ki, hogy neki kis körben kell reá mutatni, a nagy tudomány jellegére. A tanár egész órán át áll. Előtte egy kis felhuzható asztalka, azon a kiegészítő írás s egy pohár víz. Van ebben a megtisztelésében a hallgatóságnak bizonyos aesthetikus felmagasztalása a tudományos együttműködésnek. Magáról az előadásmódról szintén sokat lehetne mondani. Az általános törekvés azonban mindenütt nyilvánvaló, folyékony, világos és könnyed módon adni elő.

Az év elején rendszeren előadási programot osztanak szét. A profeszor kérdésekben tagolja a ciklust s a kérdésekhez egész halmazát csatolja a forrásmunkáknak, melyek munkájánál forrásul szolgáltak. Egy egész apparatus ez, ami sok egyébvel is támogatnak. Ide tartoznak a statisztikai adatok, ábrázolatok, térképek, fényképek s más sokfajta eszköz, mit a szemlélhetőség kedvéért oszt ki a tanár diák famulusa.

De a mi ennél is több, az a bámulatos önfegyelem, amivel az ifjuság a maga tekintélyére ügyel. Itt nem enged semmiféle hatásnak, melylyel nálunk oly botrányozó módon kényszerül némely professzorunk élni egynehány ripők megfegyelmzésére. És ez náluk oly konvencionális megszokás, megegyezés, hogy tiltakozni sem lehet ellene. Ha valaki elkésik, beszélget vagy másképp zavar, mindjárt végig fut a termen a padlósurolás. Sőt még maga a tanár is ki van téve a kellemetlen

zajnak. Az ifjúság ugyancsak ügyel arra, hogy a tanár ur jól rágja meg, amit mond, mert a lábkritikusok ugyancsak megszólalnak, ismétlésre, jobb megvilágításra, mélyebb behatolásra kényszerítve az előadót. Mindebből pedig világos, hogy az ifjúság az előszó ódiáját akarja ezekkel a sajátságokkal kikerülni s közakarátának mégis érvényt követel. Ki ne ismerné el józanságát. De józanság mellett közszellemre is vall ilyen tüntetés. Hogy pedig mily fontoságu és szükséges az ilyen közérzés, arról ne is szóljunk. Mint egyének, hányszor éreztük azt, hogy most helyes lenne ezt meg ezt tenni. A baj csak az, hogy egy história nélküli, szervezetlen tömegben csak az egyének éreznék s nincs általános köz, mely konok megnyilvánulásában is magával ragadná s kifejezésre juttatná a közérzést.

Ösjegőasz.

A „MODELL“ CIKLUSBÓL.

Irta: Nikelszky Géza.

1.

Mintha egy más világ küldötte volnál.
Különb minden közönséges bukottnál.
Hallgatlak szótlanul, mely áhitattal
S közelebb jössz hozzám minden szavaddal.

Karavánunkhoz tartozol: hiába
Bohémianak vagy szegény leánya!
Beszélj, beszélj a jókedvű fiukról,
Hadd legyenek köztük képzeletben újból.

Beszélj fületlen, árva műteremről,
Piktor-nyomorról, édes gyöttelemről:
Beszélj álmokról, sikerről, kudarcról —
Csak szerelmet ne halljak ajkadról.

. . . Te csak eszköz vagy! mégis visszavágyol!
Mondod: hogy egy belső hang egyre vádol —
A bohém-tanyán százszor szebb az élet!
A pódiumra visszahuz a véred . . .

2.

Egy belső hang lásd engem is hív egyre:
Ne sinylődjél tovább rabszolgaságban!
Jer vissza hozzám újabb küzdelemre,
A míg szivedben láng, hev, álmodás van!
Ha nem találsz utadra, vissza hozzám:
Nem lesz nyugalmad egy élten keresztül!
Utszéli élvvel üss agyon, taposs rám:
Kihajtok újra álmódó szivedből.
Tisztább gyönyört nálamnál nem találhatsz —
Térj vissza! . . . mert míg én ki nem eserlélk:

Boldogsággal mindhiába áltatsz,
Minden üdvödben lesz egy esőppnyi méreg!
S én nap-nap után mindhiába vallom:
Igen, mennem kell! nem lehet maradnom.
Nem tespedem tovább! perenyit se késem.
A mit megkezdtem: álmaim bevégezem:
Tünődve vallom mindennap magamban.
De kétkedem már magam is szavamban,
Mert a míg így érzek, míg így beszélek:
A napra várok egyre, mozdulatlan,
Melyen magadtól jössz értem: művészet!

3.

Addig vagy szép, míg reszketek feléd,
Míg rám tüzelsz: míg nem mondom elég!
Addig vagy jó, míg nem érintelek,
Míg annyi álomnak — megmentelek.

Addig vagy más, mint egyszerűn bukott,
Míg réveden önmagamhoz jutok,
Míg közeledben bennem él a vágy:
Berepülni az ég boltozatát;

Míg ajkadról a szavakat lesem
S azokat hívó szózatkép veszem;
Míg csak lelkem belőled élni tud,
Míg Bohémiához — Te vagy az ut.

Salakban, bűnben uszál bár nyakig:
Ne vessen föl a hullám ajkamig!
Hazudjal inkább, tagadd meg magad,
Nem bánom én, csak — szebbnek lássalak!

Hajolj reám árván, boldogtalan,
Becézz . . . szeliden simogasd hajam:
Csak ne ébreszd fel durva vágyamat,
Csak ne kívánd: hogy én is birjalak!

4.

Elpártoltunk mi mind a ketten . . .
Én a tél nyárspolgára lettem —
Neked is oda nimbuszod:
Kaszíros-puld a trónusod!

Ott ülsz ásitva minden éjjel,
S ha fajtánkból unott kedélylyel
Betéved hozzád valaki:
Nem tudsz rá csak mosolygani.

5.

Éjfélre jár. Lézeng a nóta . . .
Te ott ülsz most is trónusodba'
S hogy be ne esukódjék szemed,
Abszintedet szüresölgeted.

Nem is tudnám, hogy egy világból
Valók vagyunk: Bohémiából.
Ha nem koccintanánk veled
Éltetve a — művészetet! . . .

6.

A kévéházi szent „Közvélemény“
 Tenyeres-talpas, megtermett legény.
 Szemedbe mondja: Hazug színbe' látnak.
 Akik lélekkel, szívvel felruháznak,
 Kik érintetlen, szűzhamvval fedett
 Tömeggé gyurják által testedet!
 Bohó rajongás odaát
 Gyémántnak nézni a kovát!
 Az a kép: festék, máz, hazugság
 Ez a kép itten a — valóság!
 A kévéházi szent *Közvélemény*
 Ugyancsak súlyos egy legény!
 Én nem mernék birokra kelni véle,
 Rábizni sorsod' — tenyérére . . .
 Azért csak azt ajánlhatom:
 Hogy szökj meg tőle egy napon.
 Térj vissza régi kedvesedhez.
 Az ismét — oltárára helyez!

7.

Nem arcod az s nem termeted,
 Mely fogva tartja lelkemet!
 Ezek a hamvas éjszakák
 Nekem *többet* jelentenek!

Elringat még egyszer hitem:
 Hogy van még álmódó szívem:
 Hogy van még helyem nekem is
 A küzdőtéren, a felszínen.

Érzem, hogy új hév, vágy gyötör:
 Megnőni, lenni semmiből! . . .
Itt minden vádló, néma gyász,
Ott minden forró, nagy gyönyör.

Körödben jól esik a vád:
 Mit ér e lump rabszolgaság! . . .
 De mások voltak istenem
 A régi hamvas éjszakák!

Ez a harc, ez a küzködés,
 Még nem valódi ébredés:
 E hév, e vágy *így* semmi más,
 Mint — kévéházi bölcselés.

LÉONARD LEÁNYA.

(Franciából.)

— Azt tudják önök, — mesélte Jacques Desvaraines, — hogy én egyenes leszármazottja vagyok annak a nagybirtokos Desvarainesnek, aki, miután hősiessen harcolt a népszabadságért, 1793. április 18-án a guillotine kése alatt vesztette el az életét egy hereeggel együtt. Birtokait akkor a forradalmi bíróság elkoboztatta. Több évtizeden át földönfutó volt családunk: hanem a későbbi trón vissza-

adta minden elvesztett jogunkat, úgy, hogy ma én vagyok ura ismét őseim földjeinek.

Mint valami király, úgy élek én a birtokaimon: a jobbágyi érzék, amit minden forradalom sem képes kiirtani a bretagnei parasztból, teljesen épen megvan még az én földműveseimben, akik minden bajukban s minden örömlükben hozzám, az urukhoz fordulnak s nekem nem egyszer kellett a legerélyesebben tiltakoznom az ellen, hogy ezt a jobbágyi alázatosságot és aldozatkészséget ilyen tulzott módon rám erőszakolják. Számtalan eset közül elmesélek önöknek egyet, amely ezt a mi parasztunkat éleken jellemzi.

Egy alkalommal valami Léonard nevű parasztomat kerestem föl a házában. Amikor az udvarára beléptem, a bámulat megállított utamban. Egy fiatal leány dolgozott a kútnál, nyilván Léonard lánya. Hanem a paraszt ruhában egyike a legszebb nőknek, akiket valaha láttam állott előttem. Amikor félig kíváncsian, félig pedig szégyenkező mosolylyal felém fordult és én beletekintettem azokba a esodásan átlátszó kék szemkbe, amelyek rózsás fehér arcából reám esodálkozott, a meglepetés és a vágy leirhatatlan ereje kapta meg a lelkemet. Nem is szóltam hozzá percekig, csak néztem, mint valami nagy művész mesterművét, amely megelevenedett. A gondolatok egész özöne támadt fel bennem: a Diane de Poitiers, a Montespan grófnők egy parasztkiadását ismertem fel ebben a csiszolatlan gyémántban.

— Itthon van Léonard mester? — kérdeztem aztán.

— Az apám? kerüljön csak beljebb, ott van la! — felelte a leány.

A hangja — mert hiszen arra voltam kíváncsi, amikor megszólítottam — a legtisztább esengésű női hang volt. Csupa melódia áradt ebből a hangból, amely tökéletes fehérségű és épségű fogsorai közül a skarlát piros parányi ajkakon megrezzent.

Mint vérbeli párizsi embert, akit nem igen lep meg valami szép nő látása, ez a jelenség valósággal kihozott a sodromból.

— Hány éves a maga leánya, Léonard mester? — kérdeztem az apát, amikor „beljebb kerültem“ a házba s a paraszt alázatosan előttem állott.

— A Louise? — felelte. — Azt hiszem, tizenhét esztendőös lesz a télen . . . vagy tizanhát. Hol látta nagyságod?

— Itt az udvarban. Hanem hallja-e, Léonard mester maga büszke lehet ám a lányára! Nem is való az ide a parasztlók közé, hanem Párizsba, a nagy városba.

— Mit mond nagyságod? — kiáltott föl a paraszt. — Hát csakugyan olyan szép az a lány? Eddig csak magunkféle parasztleányok mondták ezt róla, de egy ilyen ur, mint nagyságod . . .

— Már pedig úgy van, amint mondtam. Kár azt a szép lányt itt eldugva tartani: mutogatni érdemes a városban is.

A paraszt nagyon elgondolkozott s amikor később

elvégeztem vele a gazdaság dolgának a megbeszélését, még akkor is töprengeni látszott és háromszor is kérdezte, hogy hát csakugyan olyan szép-e a leány?

Hanem magam sem tudtam többé a fejemből kivenni a kis Louiset. Napokon át kísértett az a festői kép: amint ott állt a kútnál, kacéran feltürt durva szövésű szoknyával, fedetlen vállakkal, amelyekből a legszebb formák voltak sejtethők. Sőt azt is bevallom, hogy valósággal féltem ettől a lánytól; féltem, hogy viszontlátom s még valami ostobaságra ragadtatom magam . . .

Talán egy héttel ezután — otthon ülve a nyaralóban — azt jelentette a legényem, hogy egy parasztot beszélni velem.

— Bocsássa be! — mondtam.

A parasztot bebocsátották és én meglepetve szöktem fel a karosszékemből: Léonard volt és a leánya. A kis Louise természetesen vasárnapi diszben jött, hanem még ez a cicoma sem rontotta el üde bájosságát.

Léonard néhány percig a kalapját forgatta, vagyis zavarban volt, hogy miként adja elő a kérését: végre ráért a látogatása céljára.

— Ha igazán olyan jó hozzánk nagyságod, hát alázattal kérném, tessék megmondani, hogyan lehet valakiből cocotte . . .

— Hogyan lehet valakiből cocotte? — kiáltottam én fölriadva. — Mit akar e zel mondani?

— Semmit, csak azt, hogyan lehet egy lányból cocotte? hogyan kell ezt csinálni? . . . tetszik tudni, olyan olyan cocotte, mint az a madame Aglaé de Pontoise, akinek itt a szomszédban az a szép földje, meg kastélya van.

Mosi már értettem, hogy mit akar Léonard. A kérdése bárminő különösnek, sőt megdöbbenőnek tűnt is fel előttem, éppen rávallott a paraszt eszejárására.

— De hiszen jó ember, ezt csak nem akarja velem itt a lánya jelenlétében megbeszélni? — mondtam.

— Már miért ne? — felelte. — Hát'szen ha épen őt illeti, nem kell azt a háta mögött tárgyalni: ő akar cocotte lenni . . . az öreg apja beleegyezésével magától értetődik . . . Ugy-e Louisa?

A lány negédesen a vállát vonogatta:

— Hát persze! . . . Az egész világ tudja, hogy kell azt csinálni, miért ne tudjam én is?

A tiszta ártatlanság és tudatlanság ragyogott a szemében. Kétségkívül, ezek a parasztok mit sem látnak ebben az elbukásban; ők épen olyan foglalkozásnak veszik azt, mint akár a földművelést vagy a kereskedést. Mindazonáltal alaposan meg voltam zavarodva: ime, előttem állott ez a csodásan szép teremtés, akire még tegnap nem is mertem bűnös czélzattal gondolni, ma pedig már jó önmagát följajnlani. Egy terv villant át az agyamon s így szóltam a paraszthoz!

— Barátom, ez nem olyan könnyű, mint maguk azt gondolják. Ha a lánya így menne Párizsba, csak gonosz embereknek esnék a hálójába. Nem elég csakis szépek lenni . . .

Apa és lánya összenéztek és látszott, hogy nincsenek megelégedve a fölvilágosítással.

— Hallgassanak ide — szóltam ismét. — A Louise korában nem lehet semmit sem kezdeni még. Majd én elhelyezem őt valami nevelőintézetbe Párizsba, ahol négy évig lesz; ott megtanítják finom viselkedésre és minden olyan dologra, amit az előkelő nők tudnak. A négy év leltével pedig majd még beszélünk a dologról. Addig is, Léonard mester, adok én majd magának 600 frank évjáradékot, hogy lássa, nem akarok én maguktól semmi rosszat.

Az évjáradék szóra a paraszt fülelni kezdett és nem is habozott felesapni az alkura, amelyet én a nagylelkűség felbuzdulásában tettem. Louise is oly büszkén és boldogan távozott, mintha már is gazdagnak képzelte volna magát . . .

Amikor a szép leány eltávozott s átgondoltam azt, amit ígértem, valami mondhatatlan jó érzés vett erőt rajtam; éreztem, hogy egy nagy, nemes cselekedetet követtem, mert ahelyett, hogy hasznot huztam volna a megkínált bűnből, inkább nagylelkűséggel kínáltam vissza, olyan nagylelkűséggel, aminő csak az ideálistákat lepi meg nagyon ritkán a pillanat hatása alatt.

Egy héttel később Párizsba vittem Louiset, ahol egy tisztességes leánynevelő intézetben helyeztem el s ott művel hölgygyé képezték ki négy év alatt.

* * *

Ma van épen egy hónapja annak, hogy Louise elvégezte a legutolsó vizsgáit és én elvittem őt egy előkelő restauranba, megünnepelni a nagy napot. Valóban olyan kisasszonyt faragtak belőle, mint a többi ifjú úri hölgyek. Kitünő izlést is elsajátított, tudott öltözködni, korrekt viselkedni: én pedig büszkén és boldogan, mint egy apa, dicsekedtem ezzel a leánnyal, akiből én általam vált ilyen vérbeli parisienne.

Az ebéd végével Louise, akin látszott, hogy már nagyon szeretne valamit kérdezni, egyszerre megszólalt!

— Nem vagyok már épen olyan szép, mint Aglaé de Rontoise? . . .

Meg voltam lepve. Hanem aztán megértettem mindent. Néhány szó fölvilágosított arról, hogy bár mindent megfinomított ebben a leányban a nevelés, egy azonban megmaradt esiszolatlanul; az erkölcsi érzék. Igen, ő még mindig az a parasztleány, akinek legfőbb vágya az, hogy cocotte lehessen.

— Maga százszorosan szebb, mint az az haszontalan teremtés! — kiáltottam fel.

És néhány perccel később leszakítottam azt a mezei virágot, amelyet az üvegházi ápolás sem mentett meg attól, hogy a méhek zsákmányává legyen.

Az „ALFÖLD“ első kötetéhez művészi kivitelű bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Nem lehet panasza a színházba járó publikumnak, úgy a páratlan, mint a páros bérlők béreltszünet nélkül kapták eddig a vendégjátékokat és premiereket. Így aztán helyreáll a közönség és a színház közt a jó viszony, melynek hatása alatt a nézőtér ha nap-nap után nem is zsufolva, de szépen megtelik. Így aztán mindenképen helyre jön az az egyensúly, miáltal Zilahynak is módjában van, hogy mindig új darabokkal és vendégjátékokkal tegye élénkebbé és vonzóvá a színházat. Kafkáné, Hegyesi Mari a szerződött vendégművész négy estén át ragyogtatta művészetét. Fedóra, Denise, Stuart Máriában és Czigányban lépett fel. Mindegyik parádés szerepe, de legjobban tetszett Stuart Máriában, és Deniseben amely előadások alatt nyílt színen többször zugó tapssal jutalmazta a hálás közönség a szépasszony nyújtotta élvezetes játékát.

A vendégművész fellelései alatt megemlítésre méltó játékkal tüntek ki Aranyossy Janka és Bonis Lajos Deniseben. Gazdi Aranka és Könyves Jenő Stuart Máriában. Békés Gyula pedig a Czigányban a címszerepet úgy játszotta, hogy talán még soha. Elemében volt s a vendégművész mellett neki is bőségesen kijutott az elismerésből.

Bonis Lajos.

Az Alföld képe

Ha az aradi színház közönségét me szavazzatnánk, hogy a társulat férfi tagjai közt ki a legsze-

retetreméltóbb színész? . . . Kétségkívül Bonis Lajosra e künő bovíván színészre esne a legtöbb szavazat.

Vannak színészek, akik sokat játszanak, majdnem minden este a színpadon látni őket, de azért az egész színi évad alatt képtelenek a közönség szívéhez férközni. Éppen ellenkezőleg van ez Bónissal a kit drámában, színműben, vígjátékban, operettben mindég a világot jelentő deszkákon látunk. És elmondhatjuk, hogy a szerepekhez kellő tanulmány-nyal és tudással kreál mindent a miben a színpadra lép. Soha nem tuloz, biztos és otthonias. Természetes, előkelő megjelenésével és beszédével legtöbbnyire kiválik az anszambléból. Pedig alig láttuk még parádésabb szerepeiben mégis meggyőződtünk arról, hogy Bonis a vidék első bonviván színésze. „A hősnőtkoznak” ban játszotta Reymundot olyan elevenséggel, hogy a frenetikus tetszés és taps ovációja hívta őt többször a lámpák elé. *Vasgyárosban* Blignyt *Fedorában*, *Siriex-et* *Deniseben*, *Fernand-ot*, *Stuart Máriában*. Mortimert játszotta. Mindmeganyit megemlítésre méltó alakítással és szereptudással. Operettekben is kicsiny de behizelgően csengő hangjával a közönség mindenkor szívesen látja Bonist a színpadon.

*

Pesti nők. Lehár, a bécsi híres zeneszerzőnek ez az operettje nem annyira állja meg a helyét, mint a Drótos tót, de a darab zenei ré zét minden esetre ép úgy megkedveli a közönség, mint minden más fűlbemászó operett zenéjét.

A darab meséjéről nem gen van mit megemliteni. Ez különben a mai operetteknél igen másodrendű kérdés, fő a szép muzsika és ezt bőséggel nyújtja Lehárnak a Pesti nők darabja is.

Rózsa Lili az ő megszokott elevenségével játszotta, énekelte és táncolta Klára szerepét, künő partner volt Bejey György a ki gyönyörű hangjával úgy játszik, mint nap a sugaraival. Polgár Sándor a darab fárasztó rendezése mellett künő Pedál Menyhért volt. Aktuális kupléival pedig alig győzte a közönség újrazásait kielágiteni. Fűredi pompás alakot csinált Strublingszky János tanárból. Aranyos szobacica volt Fóti Frida. Pajor Ágnes. Szilassy Juliska Mariházy és Győre Alajos szintén jók voltak.

*

* **Az aradi képkiallítás.** A nemzeti szalon a Weitzer János-utcai polgéri fiu-iskola két legnagyobb termében rendezte be képkiallítását.

Az idei tárlaton sokkal szebb és érdekesebb képek láthatók mint az előző években. A képek elrendezésével Rubovits Márk fáradozik nagy buzgalommal úgy, hogy már vasárnapra okvetlen megnyílik a tárlat.

Kiallítottak ezuttal a következő művészek: Vágó Pál, Révész Imre, Halmai Artur, Baditz Ottó. Tölgyessi Arthur, Balló Ede, Zempléni Tivadar, Hegedűs László, Szenes Fűlop, Kézdi-Kovách László, Katona Nándor, Rubovics Márk, Wagner Sándor, Hány Gyula, Aggházy Gyula, Márk Lajos, Feményffy Jenő, Knopp Imre, Bruk Lajos és Miksa, Margittay Tihamér, Nyilassy Sándor, Tull Odön, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Nadel Róbert, Glatz Oszkár,

Tolnai Ákos, Makó Ernő, Leinek Lajos, Faragó Géza, Szlányi Lajos, Wolf Károly, Poll Hugó, Vajda Zsigmond, Réthy István, Thury Gyula, Bruck Hermina, Greguss Imre, Veress Zoltán, Koszkol Jenő, Beom Rilla, Olgay Viktor, Edvi-Illes Aladár, Vaszary János, Kaciány Ödön és számosan; ezekhez sorakoznak most az aradi festők, névszerint: Balla Frigyes, Visontay Kálmán, Urhegyi Alajos.

Kisebbségű műveikkel Róna József, Ligeti Miklós, Teles Ede és Istók János vesznek részt a tárlaton.

IRODLÓM.

Ketten. Ez lesz a címe annak a novellás kötetnek, melyet *Losonczy Zoltán* jeles hirlapíró kibocsát a karácsonyi könyvpiacra.

Losonczy megjelenő könyvének jóhíre már előre biztosítja azt a sikert, amelyet bizonytalanság is fog érdemelni az ő talentumos szépírói tehetsége. A könyv ára 2 korona lesz. Az előfizetések a szerző címére, az „Aradi Közlöny” szerkesztőségébe küldendők.

*

Munka után. *Nikelszky Géza*, a mi egyik legszorgalmasabb munkatársunk, kötetbe foglalja újabb verseit. A könyv címe „*Munka után*” lesz. A versek mindegyike Walter Crene jeles angol művésznek e célra készült rajzaival lesz illusztrálva.

Olvasó közönségünknek nem kell külön beajánlani *Nikelszky* újabb verskötetét, kinek hangulatos és kedves dolgait lapunkból elég jól ismerheti az olvasó.

A kötetben közel hatvan olyan vers lesz, amelyek még nem jelentek meg sehol, és amelyekkel bizonytalanság szintén meleg érdeklődéssel fogad majd a közönség. A diszes verskötet karácsonyra fog megjelenni, az ára 2 korona lesz. Vidékre 2 korona 40 fillér ajánlott küldéssel. Az előfizetési díjak: *Pécs, Zsolnay gyár, Nikelszky Géza* címére küldendők.

A NAGY VILÁGBÓL.

△ **Karácsonyi Mariska** A magyar dalnak, a magyar népszínműnek egy csillaga esett le a művészetek egéről.

Meghalt *Karácsonyi Mariska*, a kedves, csicsergő pacsirta, ki annyi, de annyi kellemes percet szerzett az aradi közönségnek. Utoljára a cigány életben énekelte *Dankónak* szebbnél-szebb dalait. Ki hitte volna, hogy ez az egészségtől duzzadó piros

arcu kedves primadonna pár hét múlva már a halottak birodalmába fogja aludni az örök álmot.

Utolsó nagyobb sikere a drótos tóban volt. Olyan törül metszett parasztleányos *Zsuszka* volt, mintha csak neki írta volna *Lehár* ezt a szerepet. Végtelenül is tetszett *Karácsonyi Mariska* ebben a szerepében. Minden alkalommal Polgárral való táncos duettjét sokszor meg kellett ismételni.

Népszínmű darabot egyáltalán nem lehetett nélküle előadni, mert minden ilyen darabnak ő volt a lelke. Talán nem ismerte el a sajtó úgy a mint kellett volna *Karácsonyi* művészi tehetségét. Holta után megszólaltak persze a dícsériadák. Szegény *Karácsonyi Mariska* milyen boldog is lett volna, ha mindég ilyen kritikákat olvashatott volna az újságokban.

Az őt kedvelő közönség fényes tanujelét adta *Karácsonyi Mariska* iránt való szeretetének. Mert ezírelve jelent meg a művésznő temetésén, hogy hülajtson néhány bánatos könnyet azért, aki dalaival annyi öröm könnyet szerzett az ő imádott közönségének. Nincs többé *Karácsonyi Mariska*, egy isteni szikrával kevesebb van a magyar dal *Parnasszusán*.

*

Tisza és Körber. Ki is hitte volna, hogy az osztrák javára hirdetett erős kezű államférfi, magyar szempontból ilyen magyar urhoz illő, férfias kijelentésre képes.

Es tényleg, *Tisza István* miniszterelnök erős kezével rákoppintott *Körber* orrára, amiért jogtalanul a magyar dolgaiba mert avatkozni.

Elképzelhető az a konsternáció, amit Bécsben és az uralkodóház tagjainál keltett *Tisza* férfias kijelentése. Kérdés most már, hogy melyik veszti el az isteni kegyet a koronánál. Több mint valószínű, hogy a kálvinista nyakú és erős kezű *Tisza Pista* dorgatóriumot fog kapni a bécsi Burgban. De, hogy utilaput kösenek a talpa alá, az nem egészen bizonyos, mert jól tudja a kamarilla, hogy mit csinál, és hogy ilyen esetekben mit kell tenni. Ugy *Körber*, mint *Tisza István* maradni fog. Az erős kezű magyar miniszterelnököt már csak azért is megtartja a korona, mert biztosan tudja, hogy a kálvinista *Tisza Pista* erős keze ilyen hatalmas fricskát adott *Körber*nek, milyen oldalbalökés lehet majd az, amit ő a képviselőháznak ad, ha az nem fog úgy táncolni, amint ő füttyöl?

*

Forgách és Berchtold grófok. Addig agyarkodtak egymásra, addig gyűrték egymás becsületét, amíg egyszer aztán *Berchtold* grófnak sikerült *Forgách* grófort a porondra rántani. Kigolyóztatta a mágnes a másik mágneset a nemzeti kaszinóból, mert állítólag rábizonyult *Forgách* grófra, hogy hamisan esküdött. Szóval rongyos 100 forint miatt erkölcsi halottá akarta gyurni ellenfelét *Berchtold* gróf. A nemzeti kaszinó szempontjából ez sikerült is

Forgách ellenfelének. De mint mindenben, úgy ebben a dologban is fordult a kocka. Most már Forgách gróf ke-
rekedett felül és megtámadott becsülete védelmezésére a
bíróshoz fordult segítségért.

És a bíróság rá is huzta a vizes lepedőt Berchtold
Miklós grófra és a rágalmazásban bűnösnek mondván ki.
500 korona pénzbírsággal sújtotta.

De hát mit csinál most a nemzeti kaszinó, melynek
választmánya oly égető gyorsasággal meg akart semmi-
síteni egy becsületet. Talán most már a kigolyózás jegy-
zőkönyvét jó lenne megsemmisíteni, hogy e copfos és
aulikus kaszinóban, — amely egyesületet mindennek, csak
nemzetinek nem lehet mondani — Berchtold és Forgách
magnások újra szoros barátságra léphessenek. Mi azt hisz-
szük, hogy ebből az utóbbi nem kér. Mert mint sok más
halandó, Forgách gróf is el tud lenni a nemzeti kaszinó
nélkül.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő
szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá
címzendők.

K. Budapest. Csak mentül sürűbben. Mindenkor szívesen
vesszük. Üdvözet.

N. G. Budapest. A kért képeket elküldjük. Mint láthatja
is, a többi is elintéztük. Szívvelyes üdvözet.

B. E. Csenger. Jönni fognak.

Szemfüles. Arad. A mi figyelmünket bizton elkerülte
volna. De ne panaszkodják, Zsindélyke észrevette a csodabogarakat.

A KIADÓ ÜZENETE.

K. Csanádpalota. Szíveskedjék mentül hamarabb rendbe
hozni az ügyet. A kért számokat elküldtük.

× **A Hungára** kávéházat, városunk ezen egyik legelő-
kelőbb, fényesebb és szolidabb üzletét az új tulajdonos: *Skergula*
István, (ki már is nagy mérvben kiérdemelte uri közönsége bi-
zalmát és tiszteletét), meglepő elegánsul renováltatta és ren-
dezte be. Érthető tehát, ha az intelligencia még fokozottabban
pártolja a törekvő, hazafias kávést, ki arra valóban minden
tekinetben rászolgál.

△ **Nagy művészet** az olesó bevásárlás! Ezt a művészet-
et elsajátíthatja bárki, ha **Porter Vilmos Nagy Áru-
házában a Szabadság-téren** fedezi szükségletét. —
Kétszeresen nyer ezzel, mert először: mindent olesóbban vesz,
és másodszor: ingyen kap művésziesen kidolgozott és retusiro-
zott életnagyságu fényképet. Ezért jelszó gyanánt hirdetjük:
Vásároljunk Porter Vilmos Nagy Áruházában!

EMKE gyújtót kérjen mindenki!

KATONAZENE.

Ma szombaton

nov. hó 21-én, este 8 órakor
a Központi-szálloda nagytermében

terített asztalok mellett, a cs. és kir. 33 gya-
logezred teljes zenekara által, a karmester ur
személyes vezetése alatt, válogatott műsorral

**katoná-
hangverseny**

rendeztetik,

melyre a nagyérdemű közönség tisztelettel meg-
hívatik.

Kitűnő ételek, tisztán kezelt italok és valódi

Dréher-féle

Korona-sörrel

legjobban gondoskodik

Weisz Ignác.

Belépti-díj 40 fillér.

KATONAZENE.

Az „Alföld“ előfizetési ára:

1/4 évre 2 kor. 50 fill.

1/2 „ 5 „ — „

egész évre 10 „ — „

Az „ALFÖLD“ kiadóhivatala.

**Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban ta-
lálkozunk.**

DEUTSCH IZIDOR
ÓRAS ÉS ÉKSZERESZ
ARAD, TEMPLOM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.
Legolcsóbb bevásárlási forrás
óra-, ékszer-, arany- és ezüstműekben.
Legnagyobb választék!
Ékszertárgyak,
tört arany-, ezüstműek és zálogcedulák
a legmagasabb árban megvételnek.